

9. ΑΝΑΦΟΡΙΚΗ – ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΛΩΣΣΑΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Κριτήριο 14427

Εκφώνηση: «σαν ένα κόσμημα ανέπαφο στο βάθος ενός αρχαίου τάφου το θαύμα του νερού έγινε πιο συγκινητικό» (2η παράγραφος): η συγγραφέας επιλέγει:

Απάντηση: δ. την ποιητική λειτουργία της γλώσσας

2. Κριτήριο 14429

Εκφώνηση: «Είναι μια σιωπηλή γλώσσα που φανερώνει πολλά, όχι μόνο για τα άτομα, αλλά και για το κοινωνικό σύνολο και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο αυτά ζουν»: Στην παραπάνω περίοδο λόγου του Κειμένου 1 ποια λειτουργία της γλώσσας εντοπίζεις, την κυριολεκτική ή τη μεταφορική; Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγεται αυτή η λειτουργία; Ποια σχέση έχει με το περιεχόμενο του κειμένου και την πρόθεση των συντακτών του;

Η ενδυμασία αποτελείται από κάθε τι με το οποίο ο άνθρωπος καλύπτει και στολίζει το σώμα του. Περιλαμβάνει δηλαδή τα ρούχα και τα συμπληρώματά τους (αξεσουάρ), όπως είναι τα παπούτσια, οι τσάντες, τα καπέλα, τα γάντια και άλλα. Σ' αυτήν περιλαμβάνονται επίσης τα κοσμήματα, το μακιγιάζ, ακόμα και το χτένισμα.

Η ενδυμασία έχει πολύ μεγάλη σημασία στη ζωή του ανθρώπου. Καταρχάς, είναι απαραίτητη για την υγεία, γιατί προστατεύει το σώμα από τις άσχημες καιρικές συνθήκες. Όμως, συνδέεται και με τον χαρακτήρα του ανθρώπου. Καθένας διαλέγει τον τρόπο με τον οποίο ντύνεται ανάλογα με την προσωπικότητά του. Ακόμη, υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ ενδυμασίας και ανθρώπινης συμπεριφοράς. Γι' αυτό, όταν κάποιος θέλει να κάνει μια σημαντική αλλαγή στη ζωή του, φροντίζει να αλλάξει το ντύσιμό του προς το καλύτερο. Εκφράζει μ' αυτόν τον τρόπο τη διάθεσή του για αλλαγή και βελτίωση του εαυτού του. Εξάλλου, όταν κάποιος είναι ωραία ντυμένος, νιώθει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, γεγονός που αντανακλάται στη συμπεριφορά του. Τέλος, τα χρώματα που διαλέγει ο άνθρωπος για το ντύσιμό του όχι μόνο αποκαλύπτουν την προσωπικότητά του, αλλά επιδρούν και στη διάθεσή του.

Η ενδυμασία μπορεί να δηλώνει την κοινωνική τάξη ενός ανθρώπου και τον ρόλο του μέσα σ' αυτήν (π.χ. οι ειδικές βασιλικές ενδυμασίες), κάτι που συνέβαινε ιδιαίτερα στο παρελθόν. Επιπλέον, φανερώνει το φύλο του ανθρώπου. Για παράδειγμα, στον δυτικό πολιτισμό το φόρεμα αποτελούσε το χαρακτηριστικό γυναικείο ρούχο και τα παντελόνια το αντίστοιχο αντρικό. Η ενδυμασία μπορεί, επίσης, να δείχνει την ηλικία, όπως συνέβαινε με τα κοντά παντελόνια που παλαιότερα τα φορούσαν μόνο τα μικρά αγόρια. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα ρούχα, ιδίως οι στολές, φανερώνουν το επάγγελμα ενός ατόμου. Άλλες φορές, η ενδυμασία δηλώνει την εθνικότητα (π.χ. οι χαρακτηριστικές εθνικές ενδυμασίες), τη

θηρσκεία (π.χ. το μαντήλι που καλύπτει συχνά το πρόσωπο των μουσουλμάνων γυναικών) ή την ιδεολογία του ανθρώπου (π.χ. το ντύσιμο των χίπις).

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ενδυμασίας αποτελεί η μόδα. Μόδα είναι οι αλλαγές στον τρόπο ντυσίματος που χαρακτηρίζουν μια χρονική περίοδο. Οι αλλαγές της μόδας εξαρτώνται από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, από τις αισθητικές αντιλήψεις κάθε περιόδου, καθώς και από την εξέλιξη της τεχνολογίας. Σήμερα η μόδα καθορίζεται κυρίως από τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με την ενδυμασία.

Σε γενικές γραμμές, η ενδυμασία αποτελεί ένα είδος κώδικα επικοινωνίας. Είναι μια σιωπηλή γλώσσα που φανερώνει πολλά, όχι μόνο για τα άτομα, αλλά και για το κοινωνικό σύνολο και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο αυτά ζουν.

Απάντηση:

«Είναι μια σιωπηλή γλώσσα... στο οποίο αυτά ζουν»: Μεταφορική λειτουργία της γλώσσας

Η λειτουργία της γλώσσας επιλέγεται με κριτήρια την πρόθεση του πομπού και το ύφος του κειμένου. Στο Κείμενο 1 επιλέγεται η χρήση της μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας από τους συντάκτες του, με σκοπό την πρόκληση συναισθημάτων και την αισθητική συγκίνηση του δέκτη. Ταυτόχρονα, δημιουργείται ερέθισμα για προβληματισμό του δέκτη, καθώς το μήνυμα διατυπώνεται με τρόπο συνυποδηλωτικό. Τέλος, αποσαφηνίζεται το μήνυμα (ενδυμασία = κώδικας επικοινωνίας = σιωπηλή γλώσσα), όπως αυτό διατυπώνεται στη θεματική πρόταση της συγκεκριμένης παραγράφου («Σε γενικές γραμμές, η ενδυμασία αποτελεί ένα είδος κώδικα επικοινωνίας»).

3. Κριτήριο 14495

Εκφώνηση: Στην περίοδο λόγου «Παράλληλα, όμως, έχουν φτωχή πνευματική ζωή, χωρίς να καλλιεργούν το μυαλό και την κρίση τους και χωρίς ο ψυχισμός τους να ωριμάζει παράλληλα με το σώμα τους.» (1η παράγραφος – απάντηση) παρατηρούμε:

Απάντηση: β. συνυποδηλωτική – μεταφορική λειτουργία

4. Κριτήριο 14790

Εκφώνηση: Να δηλώσετε το είδος της χρήσης της γλώσσας (δηλωτική/κυριολεκτική συνυποδηλωτική/μεταφορική) σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις του Κειμένου 1. Τι επιτυγχάνεται συνολικά στις περιπτώσεις κατά τις οποίες αξιοποιείται η συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας; Ζητείται μία ενιαία απάντηση για όλες τις περιπτώσεις.

1. Όσο έχουν κοντά τους ένα χάρτη, τόσο πιο εύκολα θα την διανύσουν.
2. Για παράδειγμα, οι εφηβοί χρειάζεται να γνωρίζουν τις ώρες που θα πρέπει να επιστρέψουν στο σπίτι.
3. ...δεν μπορεί να τα έχει όλα στη ζωή του.
4. Οι γονείς δεν πρέπει να ικανοποιούν όλες τις ανάγκες του εφήβου.
5. ... στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.

Απάντηση:

1. μεταφορά 2. κυριολεξία 3. κυριολεξία 4. κυριολεξία 5. μεταφορά

Με τη μεταφορική χρήση:

- τονίζεται το περιεχόμενο (η ανάγκη του εφήβου να προχωρήσει μόνος του)
- στοχαστικός ο λόγος
- πιο οικείο ύφος
- προβληματισμός του δέκτη
- προκαλείται το ενδιαφέρον και η προσοχή στο νόημα

5. Κριτήριο 14791

Εκφώνηση: Στην 1η παράγραφο του κειμένου κυριαρχεί:

- α) Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας
- β) Η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας
- γ) Το ασύνδετο σχήμα
- δ) Το πολυσύνδετο σχήμα

Μέσα στον αναταραγμένο, αντιφατικό κι' αλλοπρόσαλλο σημερινό κόσμο, τίποτα δεν παρηγορεί τόσο, τίποτα δεν τονώνει, όσο κάποιοι νέοι που μας ζυγώνουν κάπου-κάπου, αθόρυβα, σοβαρά, και μας εμπιστεύονται το πάθος που τους κρυφοκαίει, το πάθος για λύσεις. Έρχονται να βρουν εμάς τους πρεσβύτερους1 με τη ζαλισμένη ελπίδα πως –πού ξέρεις- μπορεί και η πείρα του χρόνου να μας έχει διδάξει κάτι παραπάνω. Η προσδοκία τους δεν είναι βέβαια η τυπική, η πειθήνια2 του παλαιού καιρού, η ευλάβειά τους απέναντι στην ώριμη ηλικία μπορεί να μην έχει τη στρατιωτική υποταγή που είχε, έναν καιρό, η δική μας απέναντι στους ηλικιωμένους. [...]

Απάντηση:

β) Η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας

6. Κριτήριο 14942

Εκφώνηση: Να βρεις στο Κείμενο 1 πέντε φράσεις που χρησιμοποιούνται με μεταφορική σημασία και να δικαιολογήσεις την επιλογή του συγγραφέα να επιλέξει αυτή τη λειτουργία της γλώσσας.

Εκείνο που έχει σήμερα χαθεί είναι η χαρά της συνομιλίας. Μπορεί να εξακολουθούμε να συζητούμε, να κουβεντιάζουμε, αλλά έχουμε ξεμάθει να συνομιλούμε. Η συνομιλία είναι μια φυσική οργάνωση του λόγου. Ξετυλίγεται με κάποιο ρυθμό, με κάποια προσοχή, χωρίς αυθάδεις διακοπές, χωρίς αποκλίσεις.

Ωστόσο, σήμερα συνηθίζουμε να μιλούμε όλοι μαζί, χωρίς ο ένας να προσέχει τον άλλο. Οι απαντήσεις μας δεν έχουν συνέπεια και ενότητα. Έτσι, η συνομιλία πολύ σύντομα καταλήγει στην οχλαγωγία, όπου ο καθένας ζητεί να επιβάλλει τη γνώμη του με τη δύναμη της φωνής του και όχι με την ισχύ των

επιχειρημάτων του και την εγκυρότητα των απόψεών του. Πρόκειται για ένα χυδαίο αγώνισμα χωρίς χάρη, χωρίς ευγένεια και χωρίς επιείκεια!

Έτσι, λαοί ολόκληροι δεν έχουν το δικαίωμα της συνομιλίας, ενώ άλλοι λαοί δε θεωρούν απαραίτητο να συνομιλούν. Χρησιμοποιούν τον έναρθρο λόγο, αυτήν τη μεγάλη δόξα της φυλής των ανθρώπων, όσο χρειάζεται, για να υπάρξει μια στοιχειώδης συνεννόηση και για να εκπληρωθούν οι καθημερινές ανάγκες της ζωής. Οι καιροί δεν αφήνουν την καρδιά να φτάσει στα χείλη, το αίσθημα, την ιδέα, να γίνουν «άνθη του λόγου». Το σύγχρονο λεξιλόγιο πλουτίζεται μόνο με κάποιους ψυχρούς τεχνικούς όρους και όλο και πιο πολύ φτωχαίνει.

Απάντηση: Πέντε φράσεις που χρησιμοποιούνται με μεταφορική σημασία:

- ✓ Ξετυλίγεται με κάποιο ρυθμό (η συνομιλία)
- ✓ Οι καιροί δεν αφήνουν την καρδιά να φτάσει στα χείλη
- ✓ να γίνουν «άνθη του λόγου»
- ✓ κάποιους ψυχρούς τεχνικούς όρους
- ✓ (Το σύγχρονο λεξιλόγιο) όλο και πιο πολύ φτωχαίνει

Δικαιολόγηση της επιλογής του συγγραφέα: ο μεταφορικός λόγος δημιουργεί παραστατικές εικόνες και απευθύνεται στο συναίσθημα του δέκτη, με αποτέλεσμα να είναι αποτελεσματικότερη η εσωτερική του μηνύματος του κειμένου, ότι δηλαδή την σύγχρονη εποχή η συνομιλία έχει χάσει την αυθεντικότητα και την δυναμική της.

7. Κριτήριο 14943

Εκφώνηση: Η διατύπωση: *Η γλώσσα αποτελεί τον συνεκτικό κρίκο ανάμεσα στους ανθρώπους* είναι:

- α. παρομοίωση
- β. προσωποποίηση
- γ. μεταφορά.

Απάντηση:

- γ. μεταφορά

8. Κριτήριο 14949

Εκφώνηση: Η λέξη «αλλεργία» χρησιμοποιείται στο Κείμενο 1 κυριολεκτικά ή μεταφορικά; Να αιτιολογήσεις την επιλογή σου. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η συντάκτρια επέλεξε να τη χρησιμοποιήσει στο κείμενό της;

Έφηβοι με αλλεργία στους γονείς

Πραγματική αλλεργία στους γονείς τους αναπτύσσουν πολλοί έφηβοι. Παρότι το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται συνήθως γύρω στην ηλικία των 13 ετών και διαρκεί για μερικούς μήνες, σε μερικές περιπτώσεις η αλλεργία στους γονείς μπορεί να κρατήσει ακόμη και χρόνια.

Η ενηλικίωση προϋποθέτει τον χωρισμό του παιδιού από τους γονείς του. Η διαδικασία αυτή ξεκινά συνήθως στην πρώιμη εφηβεία με μία απότομη και έντονη ανάγκη του εφήβου να διαχωρίσει τη θέση του από τους ενήλικες στο σπίτι. Καθώς οι έφηβοι αρχίζουν να απομακρύνονται από τους γονείς, κατατάσσουν τις προτιμήσεις και τις συνήθειες των γονέων τους σε δύο κατηγορίες: αυτές που απορρίπτουν και αυτές που σκοπεύουν να υιοθετήσουν.

Μπορεί να μη σκεφτόμαστε καθόλου εάν θα φορέσουμε παλαιά αθλητικά παπούτσια. Τι θα γινόταν, όμως, εάν το έφηβο παιδί μας βρίσκει τη συνήθειά μας αυτή αφόρητη; Γιατί θα πρέπει το παιδί μας να νοιάζεται τι θα φοράμε στα πόδια μας; Γιατί η ταυτότητά του παραμένει αλληλένδετη με τη δική μας, έως ότου αναπτύξει τις δικές του ενδυματολογικές συνήθειες και προτιμήσεις.

Η αλλεργία στους γονείς πρέπει, όμως, να αντιμετωπιστεί ως καθησυχαστική ένδειξη κανονικής ανάπτυξης. Παρότι γνωρίζουμε διαισθητικά ότι τα παιδιά μας δε θα μας θαυμάζουν για πάντα και δε θα απολαμβάνουν για πάντα την παρέα μας, όπως όταν ήταν μικρά, η μετάβαση στη νέα φάση είναι ευκολότερη, αφού συνειδητοποιήσουμε ότι οι αλλεργίες αυτές των εφήβων μας προμηνύουν το επόμενο κεφάλαιο της σχέσης μας μαζί τους. [...]

Μόλις οι έφηβοι βρουν χρόνο και χώρο για να αναπτύξουν τις δικές τους δεξιότητες, ενδιαφέροντα και γούστα, η αλλεργική τους αντίδραση απέναντι στους γονείς συνήθως εξαφανίζεται. Την ίδια στιγμή, η ταχύτερη νευρολογική ανάπτυξη των εφήβων λειτουργεί καταπραϊντικά στις ορμές και τις απότομες κρίσεις οργής τους. Καθώς μεγαλώνουν οι έφηβοι, οι γνωσιολογικές ικανότητές τους τους επιτρέπουν να δουν την πραγματική εικόνα των γονέων τους. Οι έφηβοι είναι τότε έτοιμοι να μας αντιμετωπίσουν με ωριμότητα και να ανεχθούν τις μέχρι τότε εκνευριστικές μας ιδιαιτερότητες. Η στιγμή είναι κατάλληλη να επανασυνδεθούμε με τα παιδιά μας και να μάθουμε να μοιραζόμαστε και να καλλιεργούμε κοινά ενδιαφέροντα μαζί τους.

Απάντηση: Χρησιμοποιείται μεταφορικά. Με τη χρήση αυτή αισθητοποιείται/αναδεικνύεται/τονίζεται με έναν τρόπο περισσότερο γλαφυρό, ελκυστικό και ίσως υπερβολικό η τάση των παιδιών να αντιδρούν με ακραίο τρόπο απέναντι στη συμπεριφορά των γονιών τους και να τους αποφεύγουν τους, όπως ακριβώς συμβαίνει και με μία αλλεργία.

9. Κριτήριο 14956

Εκφώνηση: «Σε αυτό το ψυχοκοινωνικό στάδιο ο έφηβος... τις αποφάσεις του.»: Στο τμήμα αυτό της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 η συγγραφέας θέλει να αποδείξει ότι η αναζήτηση της εφηβικής ταυτότητας είναι δύσκολη και κοπιαστική διαδικασία. Να βρεις ένα σχήμα λόγου ώστε να αποκτήσει πειστικότητα ο λόγος της.

Η αναζήτηση ταυτότητας μπορεί να οδηγήσει τον έφηβο σε μια συναισθηματική αποδιοργάνωση ή αναστάτωση, καθώς αντιμετωπίζει κρίση ταυτότητας. Ο Erikson υποστηρίζει ότι σε αυτήν την περίοδο ο έφηβος περνά από το στάδιο της ταυτότητας ή σύγχυσης ταυτότητας. Σε αυτό το ψυχοκοινωνικό στάδιο ο έφηβος προσπαθεί να ανακαλύψει τα προτερήματα και τις αδυναμίες του και να τα ταυτίσει με τις ικανότητές του και την αντίληψη που έχει για τον εαυτό του. Επίσης, προσπαθεί να ανακαλύψει τους ρόλους που θα χρειαστεί να αναλάβει σε όλα τα επίπεδα της ζωής του. Τέλος, επιδιώκει να βρει τον προσανατολισμό του σε εκπαιδευτικά/ακαδημαϊκά και επαγγελματικά θέματα, προσωπικά και σεξουαλικά θέματα και σε άλλα που αφορούν τις προτιμήσεις και τις αποφάσεις του.

Απάντηση: η μεταφορά «να βρει τον προσανατολισμό του σε εκπαιδευτικά/ακαδημαϊκά και επαγγελματικά θέματα»).

10. Κριτήριο 15124

Εκφώνηση: Να καταγράψεις πέντε (5) λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1 στις οποίες η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική και να δικαιολογήσεις την επιλογή τους με κριτήριο την πρόθεση του συγγραφέα.

Η φιλία

Όταν σε κάποια βαρυσήμαντη καμπή του βίου μας μελετούμε ή επιχειρούμε κάτι πολύ σοβαρό και επικίνδυνο, έχουμε ανάγκη από έναν καλόγνομο σύμβουλο και αυστηρό κριτή, για να συζητήσουμε μαζί του ελεύθερα και χωρίς περιστροφές το πρόβλημά μας. Αναζητούμε, αν όχι ένα ακόμη ζευγάρι ώμοιους έτοιμους να φορτωθούν κι εκείνοι μαζί μας και έτσι να μοιραστεί το φορτίο, τουλάχιστον ένα χέρι σίγουρο και ένα μάτι καθαρό, που θα μάς ενθαρρύνει ή θα μάς αποτρέψει, αν κρίνει ότι δε βρισκόμαστε στον σωστό δρόμο, ότι δεν έχουμε εκτιμήσει ορθά τις δυνάμεις μας, ή δεν αναλογιστήκαμε τις συνέπειες των πράξεών μας. Ποιος, εκτός από τον φίλο μας, μπορεί να είναι ο καλύτερος σύμβουλος και κριτής μας;

Για να φανεί η αξία της φιλίας, δε θα διστάσω να επικαλεστώ ένα φαινομενικά παράδοξο γεγονός. Έχει παρατηρηθεί ότι στις κρίσιμες στιγμές της ζωής τους πολλοί, όταν τους λείπει ο φίλος, καταφεύγουν στην κρίση του εχθρού. Διαισθάνονται ότι, όπως η αγάπη, έτσι και το μίσος μπορεί να δει καθαρά μέσα μας και να μάς ζυγίσει με σκληρότητα, αλλά και με ακρίβεια. Γι' αυτό, φθάνουν στο σημείο να ανεχτούν να ακούσουν από τα χείλη του εχθρού τον αυστηρό λόγο που χρειάζεται, για να ορθοποδήσουν. Ξέρουν ότι την ώρα εκείνη του «μεγάλου ναι» ή του «μεγάλου όχι», όπως θα έλεγε στη γλώσσα του ο Καβάφης, θα κριθεί η τύχη τους. Τότε, λοιπόν, χρειαζόμαστε τον φίλο και στην έλλειψή του, τον εχθρό!

Η φιλία, όμως, είναι και εξαιρετικά ευαίσθητη. Όπως τα ευγενή ποτά αλλοιώνονται αμέσως με την παραμικρή πρόσμειξη ακάθαρτων ουσιών, έτσι και η φιλία δεν αντέχει στη νόθευση και διαλύεται πολύ εύκολα. Την αποσυνθέτει η ιδιοτέλεια, ο φθόνος και η αντιζηλία, τα παράγωγα, δηλαδή, του εγωισμού. Αρκεί μια σταγόνα από το δηλητήριο αυτό, για να χαθεί η εκτίμηση, να λείψει η εμπιστοσύνη και να σβήσει η αγάπη των φίλων.

Έτσι, εξηγούνται και οι δυσχέρειες που έχουν να υπερνικήσουν οι φίλιες μεταξύ ομοτέχνων, για να διατηρηθούν. Δύσκολα βρίσκει τον φίλο ο δικηγόρος σε άλλο δικηγόρο, ο γιατρός σε άλλο γιατρό, ο καλλιτέχνης σε άλλο καλλιτέχνη, γιατί τις σχέσεις τους τις δηλητηριάζει ο φόβος και η υποψία του ανταγωνισμού. Στη φιλία πρέπει να πηγαίνουμε με ανέφελη καρδιά· τότε τη χαιρόμαστε.

Απάντηση:

- βαρυσήμαντη καμπή του βίου: σημαντική στιγμή της ζωής, όταν υπάρχουν διλήμματα ή πρέπει να παρθούν σπουδαίες αποφάσεις
- μάτι καθαρό: εδώ ο συγγραφέας θέλει να αναδείξει τη σημασία της ευθυκρισίας, της αντικειμενικής προσέγγισης της πραγματικότητας από τον φίλο, με βάση την οποία θα δώσει την κατάλληλη συμβουλή στον φίλο του
- να μάς ζυγίσει με σκληρότητα: να μας κρίνει με αυστηρά/ αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς συναισθηματισμούς
- μια σταγόνα από το δηλητήριο αυτό: έστω και ελάχιστη έκφραση εγωιστικών και ιδιοτελών συναισθημάτων αρκεί για να καταστρέψει μια φιλική σχέση
- ανέφελη καρδιά: ψυχή αγνή, απαλλαγμένη από ιδιοτέλεια, διανυγής συναισθηματικά.

Πρόθεση του συντάκτη με την επιλογή αυτών των λέξεων και φράσεων με συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας είναι να προβληματίσει τον/την αναγνώστη/αναγνώστρια για τη σημασία που έχει η φιλία στη ζωή μας, αλλά και πόσο ευαίσθητη είναι αφού εύκολα υποσκάπτεται από τον ανταγωνισμό και τη σκοπιμότητα. Με τη συνυποδηλωτική λειτουργία το νόημα δεν δίνεται με ευθύ τρόπο, αλλά έμμεσα, οπότε δίνεται ερέθισμα στον/στην αναγνώστη/αναγνώστρια να επεξεργασθεί το νόημα και να το αφομοιώσει με κριτικό τρόπο.

11. Κριτήριο 15132

Εκφώνηση: Η φράση της πρώτης παραγράφου: *Το γέλιο αναβλύζει πηγαία από μέσα μας* είναι:

α. μεταφορά

β. παρομοίωση

γ. οξύμωρο σχήμα λόγου

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Απάντηση:

α. μεταφορά

12. Κριτήριο 15133

Εκφώνηση: Η φράση «ένα ζωντανό κότταρο» (1η παράγραφος) με κριτήριο τη σημασία της στο γλωσσικό περιβάλλον της πρότασης στην οποία ανήκει αποτελεί:

α. ειρωνικό σχόλιο της συγγραφέα

β. υπερβολή στη διατύπωση

γ. μεταφορά

δ. κοινωνικό υπαινιγμό

Οι ηλικιωμένοι αποτελούν ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου, ένα ζωντανό κύτταρο που εκπέμπει δυναμισμό, γνώση, σοφία, εμπειρία και πρέπει να έχουν ενεργό και αναγνωρίσιμο ρόλο στην κοινωνία μας.

Απάντηση:

γ. μεταφορά

13. Κριτήριο 16398

Εκφώνηση: Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 πέντε περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιείται η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας και να αιτιολογήσεις συνολικά την επιλογή της συντάκτριας με κριτήριο την πρόθεσή της.

Η ανατομία της αγάπης και το παράδοξο του έρωτα

Στην πραγματικότητα, λίγοι άνθρωποι στην σύγχρονη εποχή έχουν απαλλαγεί από τις αγωνίες των ερωτικών σχέσεων. Αυτές οι αγωνίες έρχονται σε πολλές μορφές: φιλώντας πάρα πολλούς βατράχους στον δρόμο προς τον γοητευτικό πρίγκιπα ή την όμορφη πριγκίπισσα, προσηλωμένη αναζήτηση στο διαδίκτυο, μοναχική επιστροφή από μπαρ, πάρτι ή ραντεβού στα τυφλά.

Ακόμα, κι όταν οι σχέσεις σχηματιστούν, οι αγωνίες δεν σβήνουν, καθώς μπορεί να βαριέσαι, να είσαι ανήσυχος ή θυμωμένος μέσα σε αυτές, να ανταλλάσσεις οδυνηρές κουβέντες και να έχεις επώδυνες συγκρούσεις ή τελικά να βρεθείς σε σύγχυση, αμφιβολίες και την κατάθλιψη του χωρισμού ή του διαζυγίου. Αυτοί είναι μόνο μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους η αναζήτηση της αγάπης είναι μια συγκλονιστικά δύσκολη εμπειρία από την οποία λίγοι άντρες και γυναίκες έχουν γλιτώσει. Αν μπορούσαμε να ακούσουμε τους ήχους των ανδρών και των γυναικών που αναζητούν αγάπη, θα ακούγαμε μια μακρά και δυνατή λιτανεία από στεναγμούς, λυγμούς, δάκρυα και σπαραγμούς.

Η ευτυχία μου είμαι εγώ, όχι εσύ. Όχι μόνο γιατί εσύ μπορεί να είσαι περαστικός, αλλά κι επειδή εσύ θέλεις να είμαι αυτό που δεν είμαι. Υπάρχει μια θαυμάσια φράση του Γκαίτε που περιέχει όλη την ειρωνεία αυτού του αλληλεπιδρώντος μηχανισμού. «Εγώ σ' αγαπώ. Αυτό όμως δεν έχει καμιά σχέση με σένα».

Οι γυναίκες παραπονιούνται ότι δεν ξέρουν τι περιμένουν οι άντρες και οι άντρες λένε ότι δεν καταλαβαίνουν τι θέλουν οι γυναίκες. Όπως είπε ο Λακάν με έναν στεναγμό: «οι ερωτευμένοι 2 άνθρωποι είναι καταδικασμένοι να συνεχίζουν να μαθαίνουν την γλώσσα του άλλου επ' αόριστον, Οι ιδέες του άσκησαν σημαντική επίδραση στην κριτική θεωρία, τη λογοτεχνική θεωρία, τη γαλλική φιλοσοφία του 20ού αιώνα, την κοινωνιολογία, τη φεμινιστική θεωρία, τη θεωρία κινηματογράφου και την κλινική ψυχανάλυση. ψηλαφώντας, αναζητώντας τα κλειδιά, κλειδιά που είναι πάντα ανακλήσιμα». Ο έρωτας είναι πάντα ένας λαβύρινθος από παρεξηγήσεις όπου η έξοδος δεν υπάρχει.

Απάντηση: Ενδεικτικές περιπτώσεις στις οποίες χρησιμοποιείται η μεταφορική λειτουργία της γλώσσας: Η ανατομία της αγάπης και το παράδοξο του έρωτα / φιλώντας πάρα πολλούς βατράχους στον δρόμο προς τον γοητευτικό πρίγκιπα / προσηλωμένη αναζήτηση στο διαδίκτυο/ ραντεβού στα τυφλά / οι αγωνίες δεν σβήνουν / οδυνηρές κουβέντες / επώδυνες συγκρούσεις / λιτανεία από στεναγμούς, λυγμούς, δάκρυα και σπαραγμούς / οι ερωτευμένοι άνθρωποι είναι καταδικασμένοι / ψηλαφώντας, αναζητώντας τα κλειδιά / ένας λαβύρινθος από παρεξηγήσεις

Πρόθεση συντάκτριας: η συντάκτρια χρησιμοποιεί σε αρκετά σημεία τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, αποσκοπώντας στην αισθητική συγκίνηση, στην πρόκληση των συναισθημάτων του αναγνώστη και ειδικότερα στην ευαισθητοποίησή του γύρω από τις δυσκολίες του έρωτα. Παράλληλα, η συγκεκριμένη λειτουργία της γλώσσας δημιουργεί ερέθισμα για προβληματισμό, καθώς το μήνυμα μεταφέρεται με έμμεσο τρόπο, ώστε ο δέκτης να μπει στη διαδικασία να σκεφτεί με ερέθισμα τις εικόνες που συχνά σχηματίζονται.

14. Κριτήριο 17139

Εκφώνηση: Στη φράση «ο πόλεμος και οι συνέπειες του καταστρέφουν την ελπίδα» (τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1), η λέξη «καταστρέφουν» χρησιμοποιείται:

- α. δηλωτικά
- β. συνυποδηλωτικά

Απάντηση:

- β. συνυποδηλωτικά

15. Κριτήριο 17156

Εκφώνηση: Να βρεις στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 πέντε φράσεις με μεταφορική σημασία και να δικαιολογήσεις την επιλογή του πομπού σε σχέση με το κύριο θέμα της παραγράφου.

(Χαμο)γελώντας, δεν μειώνουμε το πρόβλημα, αλλά διαλύουμε την ανησυχία και το πρόσθετο άγχος. Όταν (χαμο)γελάμε, δεν σημαίνει ότι δεν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματά μας. Ουσιαστικά, η ευφυΐα μας κινητοποιείται, ώστε να γίνει μια διαφορετική διαχείριση δυνατοτήτων. Απεγκλωβιζόμαστε από την αυτοπαγίδευσή μας στο ναρκοπέδιο της σοβαροφανούς ιδιωτικής μας λογικής. Ως γνωστόν, τα προβλήματα πάνε μαζί με τις λύσεις τους. Από όσες περισσότερες πλευρές δούμε κάτι, τόσες περισσότερες πιθανότητες έχουμε να βρούμε τη λύση. Το γέλιο φωτίζει κάποιες ξεχασμένες πλευρές των προβλημάτων μας, χώρια που μας χαλαρώνει κιόλας! Μας δείχνει τον δρόμο, μας ανάβει το φως και μας ξεκουράζει κι από πάνω!

Απάντηση:

- για να απεγκλωβιστούμε από την ιδιωτική μας λογική

- να δούμε την εύθυμη όψη μιας κατάστασης
- διπλασιάζει το φορτίο στις πλάτες μας
- γινόμαστε ενεργειακά πιο φτωχοί
- διαλύουμε την ανησυχία και το πρόσθετο άγχος
- η ευφυΐα μας κινητοποιείται
- Απεγκλωβιζόμαστε από την αυτοπαγίδευσή μας στο ναρκοπέδιο της σοβαροφανούς ιδιωτικής μας λογικής
- Το γέλιο φωτίζει κάποιες ξεχασμένες πλευρές
- Μας δείχνει το δρόμο, μας ανάβει το φως και μας ξεκουράζει κι από πάνω!

Η αξιοποίηση της μεταφορικής/ποιητικής λειτουργίας της γλώσσας προσδίδει στο κείμενο ζωντάνια, ενώ αποδίδει άμεσα και emphaticά το πόσο σημαντικό και ωφέλιμο είναι το γέλιο και γενικότερα το χιούμορ στην αντιμετώπιση των προβλημάτων σε αντίθεση με τη στενοχώρια και την ανησυχία. Με τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας δημιουργούνται ερεθίσματα προβληματισμού του δέκτη αναφορικά με το κύριο θέμα/μήνυμα του κειμένου.

16. Κριτήριο 17158

Εκφώνηση: «... τα social media εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι» στην υπογραμμισμένη λέξη η γλώσσα έχει χρήση:

- κυριολεκτική
- επίσημη
- ειρωνική
- μεταφορική

Απάντηση:

- μεταφορική

17. Κριτήριο 17159

Εκφώνηση: Να καταγράψεις στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 πέντε (5) λέξεις ή φράσεις με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας και να εξηγήσεις με συντομία το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργεί η συγκεκριμένη γλωσσική επιλογή του δημοσιογράφου.

Η σημασία της μόδας

Πολλά είναι τα ερωτήματα που δημιουργούνται στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε και να συλλάβουμε την ιδιαίτερη υπόσταση της μόδας. Αυτή βρισκόταν πάντοτε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και λειτουργούσε σαν μαγνήτης θετικών και αρνητικών κρίσεων. Ήταν και είναι το καθρέφτισμα του ανθρώπινου ψυχισμού, προσαρμοζόμενο στα εκάστοτε κοινωνικοοικονομικά συμφραζόμενα. Συχνά οι

ιδέες και οι ανάγκες των ανθρώπων μεταγγίζονταν στην ενδυμασία και στον τρόπο με τον οποίο αυτοί αντιλαμβάνονταν την πραγματικότητα. Και κάπου εκεί, στη διοχέτευση πληροφοριών, απόψεων και γούστων, δημιουργήθηκε ένα «ρινγκ»1 προβαλλόμενων ενδυματολογικών προτάσεων και ξεκίνησε ένας άτυπος αγώνας κυριαρχίας και επικράτησης του καλύτερου.

Δεν είναι λίγοι οι άνθρωποι που μιλούν για επιπολαιότητα και ρηχότητα της μόδας, που τη χαρακτηρίζουν ως κάτι ανούσιο και ανώφελο, μια περιττή πολυτέλεια, αδυνατώντας να κατανοήσουν την υπόστασή της καθώς και τις ιδιότητες που αυτή φέρει. Ωστόσο οι υπέρμαχοι της άποψης ότι η μόδα είναι άχρηστη, δίχως ουσία και περιεχόμενο, μάλλον δεν έχουν διερευνήσει τις πτυχές του φαινομένου σε βάθος.

«Η μόδα είναι κάτι που έρχεται από μέσα μας» λέει χαρακτηριστικά ο διάσημος σχεδιαστής Ραλφ Λόρεν. Είναι ένας τρόπος εξωτερίκευσης των συναισθημάτων, των διαθέσεων και των προθέσεών μας. Ένα είδος τέχνης που μας βοηθάει να επικοινωνήσουμε με τους άλλους, δίχως να χρειάζεται να μιλήσουμε! Γιατί τα ρούχα που επιλέγουμε για να φορέσουμε κάθε πρωί, προτού βγούμε από το σπίτι μας, είναι η αντανάκλαση της διάθεσης, με την οποία ζηπήσαμε. Έτσι οποιοδήποτε συναίσθημα και να επικρατεί στην ψυχή μας διαγράφεται στο βλέμμα και εν συνεχεία μεταδίδεται στο ντύσιμο και στις στιλιστικές επιλογές μας. Με άλλα λόγια, ο συναισθηματικός μας ρίνγκ: παλαίστρα / μπφ.: Το πεδίο που διεξάγεται η σύγκρουση απόψεων και αντιλήψεων σχετικά με κάτι κόσμος, μέσω της μόδας, βρίσκει μια διέξοδο εκδήλωσης, αποκτά υπόσταση και πρακτικό χαρακτήρα!

Ό,τι φορούμε λέει μια ιστορία για το ποιο είμαστε ή το ποιο θέλουμε να γίνουμε, γρηγορότερα από οποιονδήποτε άλλον τρόπο. Γι' αυτόν τον λόγο «σε ορισμένα στρατιωτικά καθεστώτα έντυναν τους ανθρώπους με τα ίδια ρούχα, για να μην εκδηλώνουν τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά και τη μοναδικότητά τους» αναφέρει ο Βαγγέλης Κύρης. Από την εμφάνιση ενός ανθρώπου μπορείς επίσης να καταλάβεις την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται, χωρίς να απαιτείται επεξήγηση ή επιβεβαίωση από τον ίδιο, γιατί τα ρούχα, αποτελώντας μέρος του υλικού πολιτισμού, βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση και με τα χρήματα.

Απάντηση:

Λέξεις ή φράσεις με μεταφορική λειτουργία στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1:

- «να συλλάβουμε την ιδιάζουσα υπόσταση της μόδας».
- «στα εκάστοτε κοινωνικοοικονομικά συμφραζόμενα».
- «οι ανάγκες των ανθρώπων μεταγγίζονταν στην ενδυμασία»
- «ένα «ρινγκ» προβαλλόμενων ενδυματολογικών προτάσεων».
- «καθρέφτισμα του ανθρώπινου ψυχισμού»

Επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργείται: Ο λόγος γίνεται ζωντανός και παραστατικός, κεντρίζοντας έτσι το ενδιαφέρον του αναγνώστη, καθώς οι μεταφορικές φράσεις τού δημιουργούν συναισθήματα και προβάλλουν εικόνες στο μυαλό του. Έτσι το κείμενο γίνεται πιο ευκολονόητο και εύληπτο, ακόμα και από κάποιον λιγότερο μορφωμένο και υποψιασμένο γλωσσικά αναγνώστη

18. Κριτήριο 17180

Εκφώνηση: Να βρεις στο Κείμενο 1 πέντε περιπτώσεις στις οποίες ο συντάκτης επιστρατεύει τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, τρεις λεκτικά και δύο με σημεία στίξης. Να αιτιολογήσεις αυτή την επιλογή με κριτήριο την πρόθεσή του.

Έρωτας στα χρόνια της εφηβείας

Τι ακριβώς συμβαίνει όταν οι έφηβοι ερωτεύονται; Η απάντηση είναι η εξής: εμπλέκονται σε μια εμπειρία φροντίδας του άλλου η οποία είναι πιο περίπλοκη και συναρπαστική από οτιδήποτε έχουν γνωρίσει μέχρι τώρα.

Ο τρόπος που αλλάζει η ζωή ενός εφήβου φαίνεται και από το πώς βιώνεται ο έρωτας στα χρόνια της εφηβείας, μια αίσθηση πολύ πιο συγκινητική και συναρπαστική από οτιδήποτε έχει βιώσει ένας έφηβος μέχρι τώρα. Μοιάζει με μια εμπειρία «κατανάλωσης» – ο ένας είναι συνεχώς στην σκέψη του άλλου. Εκείνος/η είναι το πρόσωπο με το οποίο ο έφηβος θέλει να περνάει όσο περισσότερο χρόνο μπορεί – συχνά ο χρόνος που περνά με καλούς φίλους περιορίζεται. Πρόκειται για μια συγχωνευμένη σχέση – ο ένας αισθάνεται κομμάτι του άλλου και δεν αισθάνεται αρκετά «ολόκληρος» όταν δεν βρίσκεται μαζί του. Ο ένας μοιάζει να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένος προς τον άλλο – έτσι και οι δύο βρίσκονται σε εγγήγορη δίνοντας ιδιαίτερη σημασία σε λεπτά διαπροσωπικά «σινιάλα» και μηνύματα, ενώ και οι δύο πληγώνονται εύκολα από μικρές ενδείξεις παραμέλησης ή συμπεριφορές που εύκολα ερμηνεύονται ως σημάδια ελλιπούς ενδιαφέροντος. Η οικειότητα είναι βαθύτερη από ό, τι με οποιονδήποτε άλλο. Αυτή η αίσθηση βαθιάς γνώσης του άλλου αλλά και η αίσθηση ότι ο άλλος γνωρίζει τον έφηβο σε βάθος, κάνει όλες τις άλλες σχέσεις να φαίνονται συγκριτικά πιο ρηχές.

Μπορεί να υπάρχει μια αίσθηση «απελπισμένης» συναισθηματικής σύνδεσης – έτσι η χαρά του να έχει ο ένας τον άλλο συνοδεύεται από τον φόβο ότι ο ένας θα χάσει τον άλλον. Οι συγκρούσεις μοιάζουν οδυνηρές, καθώς οι έφηβοι παλεύουν με ζητήματα ελευθερίας και κτητικότητας, ειλικρίνειας και εξαπάτησης, εμπιστοσύνης και ζήλιας, ευχαρίστησης και θυσίας, ζητήματα τύπου «είμαστε μαζί» και «είμαστε χόρια».

Είναι σημαντικό για τους γονείς να είναι ενήμεροι όσον αφορά τέτοιου είδους εντάσεις, προκειμένου να μπορέσουν να καταλάβουν και να αισθανθούν την πολυπλοκότητα των ζητημάτων που αντιμετωπίζει ο γιος ή η κόρη τους. Ο έρωτας στην εφηβεία έχει το δικό του τίμημα, καθώς προκύπτουν διαστήματα μεγάλης θλίψης (όταν προσωρινά χάνεται η αίσθηση αρμονίας) ή όταν εμφανίζονται εμπόδια.

Συχνά οι γονείς δυσκολεύονται να εκτιμήσουν την αξία και τα οφέλη που προέρχονται από τις εφηβικές σχέσεις αγάπης. Ωστόσο, με το να έχει ο έφηβος την εμπειρία ενός ουσιαστικότερου βαθμού φροντίδας που είναι πιο βαθύς από αυτόν μιας περιστασιακής σχέσης, το ζευγάρι στην εφηβεία μοιάζει να ωριμάζει κοινωνικά με τρόπους όπου συνομήλικοι που εμπλέκονται λιγότερο σε ζητήματα σχέσεων δεν γνωρίζουν. Προσπαθώντας να σεβαστούν το συναίσθημα αγάπης που νιώθουν, αντιμετωπίζοντας τον άλλο με

ευαισθησία και τρυφερότητα, εξασκούνται σε «δεξιότητες σχέσεων, φροντίδας και συντροφικότητας» τις οποίες θα αξιοποιήσουν σε επόμενες σχέσεις τους στο μέλλον και στην ενήλικη ζωή.

Απάντηση: Πέντε περιπτώσεις μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας στο Κείμενο 1

Λεκτικά:

- Πρόκειται για μια συγχωνευμένη σχέση,
- και οι δύο πληγώνονται εύκολα,
- κάνει όλες τις άλλες σχέσεις να φαίνονται συγκριτικά πιο ρηχές.

Με σημεία στίξης:

- Μοιάζει με μια εμπειρία «κατανάλωσης» (εισαγωγικά),
- λεπτά διαπροσωπικά «σινιάλα» (εισαγωγικά),
- αίσθηση «απελπισμένης» συναισθηματικής σύνδεσης (εισαγωγικά).

Η χρήση της μεταφορικής γλώσσας εξυπηρετεί την πρόθεση του συντάκτη, η οποία είναι να ευαισθητοποιήσει και προβληματίσει τον αναγνώστη για τον έρωτα στα χρόνια της εφηβείας. Κάνοντας το λόγο του πιο παραστατικό, προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, διεγείρει το συναίσθημα και συμβάλλει στην βαθύτερη κατανόηση της συναισθηματικής κατάστασης των εφήβων.

19. Κριτήριο 17208

Εκφώνηση: Στη φράση «δημιουργώντας αυτό το ενδιαφέρον μωσαϊκό» η λειτουργία της γλώσσας είναι:

- α. αναφορική
- β. συνυποδηλωτική
- γ. δηλωτική

Η διαφύλαξη της μητρικής γλώσσας καθίσταται σημαντική για πολλούς και διάφορους λόγους. Αρχικά, ως επικοινωνιακό εργαλείο διευκολύνει την έκφραση της νόησης. Ενώ η δομή της μπορεί να είναι η ίδια, η μορφή της διαφέρει ανά τις ηπείρους, δημιουργώντας αυτό το ενδιαφέρον μωσαϊκό, το οποίο δίνει την ευκαιρία σε όλους τους ανθρώπους να διακηρύξουν τη διαφορετικότητά τους, αρνούμενοι μια ανούσια ομοιομορφία. Είναι αυτή η μορφή η οποία ασκεί μίαν ιδιαίτερη γοητεία στον άνθρωπο, αποκαλύπτοντάς του την ευελιξία της σκέψης και την ποικιλία που κατακλύζει το περιβάλλον του.

Απάντηση:

- β. συνυποδηλωτική

20. Κριτήριο 20223

Εκφώνηση: Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 αναφέρεται πως «η γελοιογραφία είναι ένα είδος μιας αλλιώτικης γλώσσας, ένας κρυφός ποταμός, αλλά ωστόσο ρέει γιατί αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο έκφρασης». Σε αυτήν την περίοδο λόγου θεωρείς ότι η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή κυριολεκτική/δηλωτική; Πώς επιδρά η λειτουργία της γλώσσας που επεσήμανες στο ύφος λόγου και στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα;

Απάντηση: Σε αυτήν την περίοδο λόγου από το Κείμενο 1 η γλώσσα είναι συνυποδηλωτική (χρησιμοποιούνται μεταφορές και παρομοίωση). Η συνυποδηλωτική γλώσσα κάνει το ύφος γλαφυρό και παραστατικό. Η συντάκτρια με αυτόν τον τρόπο κάνει το λόγο πιο άμεσο και, εφόσον αυτά τα σχήματα λόγου βρίσκονται στην αρχή του κειμένου, επιτυγχάνει να προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

21. Κριτήριο 20467

Εκφώνηση: «εάν αποδειχτούν γνήσιοι οι τίτλοι της εγκυρότητάς του»: ποιο είδος λειτουργίας της γλώσσας, την κυριολεκτική ή τη μεταφορική, αξιοποιεί στη φράση αυτή ο συγγραφέας, σε τι αναφέρεται και τι εννοεί;

Η παραδοχή, που αποτελεί το λογικό θεμέλιο του αυθεντικού διαλόγου, μπορεί να διατυπωθεί ως εξής: «Διαλέγομαι» με τον άλλο ή τους άλλους, επειδή αναγνωρίζω ότι κανείς μας δεν είναι αποκλειστικός κάτοχος της αλήθειας. Παραδέχομαι δηλαδή ότι όποιος δε συμφωνεί μαζί μου όχι από άγνοια του θέματος ή από πείσμα, αλλά από τη διαφορετική θέση που έχει πάρει απέναντι στο ζητούμενο, είναι πολύ πιθανό ότι κατέχει, όπως και εγώ, ένα μέρος της αλήθειας. Αυτό το «μέρος» έχει δικαίωμα και είναι συμφέρον μου να ακουστεί και, εάν αποδειχτούν γνήσιοι οι τίτλοι της εγκυρότητάς του, να «συνυπάρξει» με εκείνο που εγώ ισχυρίζομαι ότι κατέχω.

Απάντηση: Στη φράση αυτή ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, αναφέρεται στην αξιοπιστία των λεγομένων από τον αντίπαλο, εννοεί ότι στον διάλογο η μια αλήθεια συμπληρώνει την άλλη.

22. Κριτήριο 21327

Εκφώνηση: «Η εξαιρετική λάμψη της ζωής του πνεύματος συνεχίζει να φωτίζει τις μέρες μας, μέχρι την τελευταία.» Ποια λειτουργία της γλώσσας (δηλωτική/κυριολεκτική ή συνυποδηλωτική/μεταφορική) αξιοποιείται στο απόσπασμα; Τι επιτυγχάνεται ως προς το ύφος λόγου και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα με τη συγκεκριμένη επιλογή;

- Γιατί ένας 50άρης θεωρείται ότι αρχίζει να παρακμάζει όταν πολλοί μεγάλοι άνδρες πέτυχαν τα μεγαλύτερα επιτεύγματά τους σ' αυτή την ηλικία;

- Η φυσική ωρίμανση, συνώνυμη συχνά με την παρακμή και η ψυχολογική ωρίμανση οδεύουν σε αντίθετες κατευθύνσεις. «Χρειάζονται 60 χρόνια για να γίνεις φιλόσοφος» έλεγε ο Καντ και στην εποχή του η ηλικία αυτή αντιστοιχούσε στα 80 δικά μας χρόνια. Η εξαιρετική λάμψη της ζωής του πνεύματος συνεχίζει να

φωτίζει τις μέρες μας, μέχρι την τελευταία. Σκεφτείτε τη μάθηση, τη μελέτη, τη διδασκαλία... εξακολουθούν να είναι πιθανές δραστηριότητες ακόμη και στα τελευταία στάδια της ύπαρξης.

Απάντηση: Στο απόσπασμα αξιοποιείται η συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας, η οποία προσδίδει αμεσότητα στον λόγο. Απευθύνεται στο συναίσθημα και την φαντασία του αναγνώστη κι έτσι κινητοποιεί το ενδιαφέρον του, τον διεγείρει συναισθηματικά και του προσφέρει αισθητική απόλαυση. Ο αποδέκτης του μηνύματος προβληματίζεται για το γεγονός ότι η πνευματική διαύγεια εξακολουθεί να συνοδεύει τον άνθρωπο και σε μεγάλη ηλικία, οπότε ευαισθητοποιείται προς την τρίτη ηλικία, προκειμένου να την αντιμετωπίζει με μεγαλύτερο σεβασμό.

23. Κριτήριο 14442

Εκφώνηση: «μυρίσει» πως είναι ξεπερασμένη (2η παράγραφος), όλα αυτά τα χρονικά πηγαινέλα (3η παράγραφος), τις τάσεις που συχνά οσφραίνονται... (3η παράγραφος): Να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές στις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική. Να προσέξεις ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες υπάγονται οι ζητούμενες φράσεις.

- Να κάνει τον κύκλο της ως όμορφο προϊόν και να εξαφανίζεται μόλις παρουσιάσει κηλίδες παλιομοδίτικης... σκουριάς και «μυρίσει» πως είναι ξεπερασμένη.[...]
- Αυτές λοιπόν οι αναβιώσεις μιας μόδας μετά από χρόνια ή η επιστροφή σε αισθητικές παλαιότερων εποχών και όλα αυτά τα χρονικά πηγαινέλα, διακινούνται – λένε.
- Οι βιομηχανίες της γυναικείας μόδας, των τραγουδιών, των αυτοκινήτων κ.λπ. δε θα περιμένουν το τι θέλει ο κόσμος, αλλά θα συνδυάσουν και θα προετοιμάσουν το κλίμα και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της εποχής, καθώς και τις τάσεις που συχνά οσφραίνονται και επιβάλλουν οι βιομηχανικοί σχεδιαστές μέσω των επιλογών τους.[...]

Απάντηση:

- «μυρίσει» πως είναι ξεπερασμένη (2η παράγραφος): γίνεται (ευρέως) αντιληπτό πως είναι ξεπερασμένη
- όλα αυτά τα χρονικά πηγαινέλα (3η παράγραφος): η επαναφορά της αισθητικής παλαιότερων ετών με την προσθήκη σύγχρονων στοιχείων
- τις τάσεις που συχνά οσφραίνονται... (3η παράγραφος): τάσεις που διαισθάνονται πως θα έχουν απήχηση στο κοινό

24. Κριτήριο 14506

Εκφώνηση: Στις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή αναφορική/δηλωτική; Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα.

Απάντηση:

- Ο έρωτας μπορεί να σε στείλει στα ουράνια: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Ο έρωτας μπορεί να σε κάνει πολύ ευτυχισμένο/η

- Παραμένει ζωντανός: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Διατηρείται.

- Ο έρωτας όμως γεννιέται στο σταυροδρόμι των προσωπικών μας επιδιώξεων: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Ο έρωτας δημιουργείται, όταν επιδιώκουμε.

- Ο έρωτας φαντάζει ως το μαγικό εισιτήριο για τον κόσμο των ενηλίκων: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Νομίζουμε ότι, όταν ερωτευόμαστε, γινόμαστε ενήλικες.

- ο έρωτας λειτουργεί σαν μια υπενθύμιση: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Όταν είμαστε ερωτευμένοι, θυμόμαστε.

25. Κριτήριο 14683

Εκφώνηση: Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις (1η παράγραφος): Να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές στις παρακάτω φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική. Να προσέξεις, ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες υπάγονται οι ζητούμενες φράσεις. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η αρθρογράφος κάνει αυτή τη γλωσσική επιλογή.

Για τους περισσότερους μελετητές, η αγάπη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαδικασία διαμόρφωσης δεσμού. Το βρέφος συνδέεται συναισθηματικά με τη μητέρα, με τον πατέρα, με τα αδέρφια του, καθώς και με κάθε πρόσωπο του οικείου περιβάλλοντός του. Μαθαίνει την αγάπη από τα άτομα που το φροντίζουν και ικανοποιούν τις ανάγκες του, όχι μόνο τις βασικές (τροφή, υγιεινή, σωματική προστασία), αλλά και τις συναισθηματικές (αγκαλιά, προσοχή, διαθεσιμότητα και ποιοτική ενασχόληση με παροχή κατάλληλων ερεθισμάτων). Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, νοηματοδοτεί τη ζωή, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Απάντηση: Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις: Η αγάπη είναι απαραίτητη στη ζωή του ανθρώπου, κάνει πιο ενδιαφέρουσες τις διαπροσωπικές σχέσεις.

Η μεταφορική γλώσσα προσδίδει ζωντάνια στον λόγο, ζωηρεύει τη φαντασία του δέκτη με αποτέλεσμα την πιο γόνιμη και ουσιαστική πρόσληψη του νοήματος. Παράλληλα, ο λόγος γίνεται πιο στοχαστικός, δημιουργείται προβληματισμός στον δέκτη, καθώς το μήνυμα προβάλλεται με πιο έμμεσο και συνυποδηλωτικό τρόπο.

26. Κριτήριο 14718

Εκφώνηση: Να αντικαταστήσεις τις παρακάτω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στις προτάσεις που ανήκουν οι ζητούμενες φράσεις. Ποια αλλαγή διαπιστώνεις στο ύφος του λόγου;

Απάντηση:

- «το μεγαλύτερο κύμα αναλφαβητισμού πλήττει» → Το μεγαλύτερο ποσοστό αναλφαβητισμού παρατηρείται στη νότια και δυτική Ασία.
- «Πρώτες το νήμα του αναλφαβητισμού κόβουν οι γυναίκες» → Οι γυναίκες αποτελούν τον πιο αναλόβητο πληθυσμό.
- «ο αναλόβητος ... πλημμυρίζεται από συναισθήματα κατωτερότητας» → διακατέχεται από συναισθήματα κατωτερότητας.

Το ύφος του λόγου μετά την αντικατάσταση διαφοροποιείται, γιατί ο λόγος χάνει τη ζωντάνια που πρόσφερε η μεταφορική χρήση της γλώσσας και την πρόκληση συναισθηματικής φόρτισης στον αποδέκτη. Έτσι θα λέγαμε πως μεταβάλλεται σε ένα ύφος πιο αντικειμενικό, απρόσωπο και τυπικό. Πληροφορεί και δεν ευαισθητοποιεί τον αποδέκτη για το πρόβλημα του αναλφαβητισμού.

27. Κριτήριο 14803

Εκφώνηση: Στις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 θεωρείς ότι η λειτουργία της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή κυριολεκτική/δηλωτική; Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες, προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα.

«Κάποια στιγμή θα άλλαζαν οι όροι του παιχνιδιού και στη βιομηχανία της μόδας».

«Οι φυσικοί πόροι μειώνονται συνεχώς, σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας εξαφανίζονται,»

«Εκτός, λοιπόν, από τις νέες τεχνολογίες που θα πρέπει να υιοθετήσουν οι βιομηχανίες, για να εξασφαλίσουν τις προϋποθέσεις μείωσης της ατμοσφαιρικής μόλυνσης,»

«Μόδα, τεχνολογία και βιωσιμότητα οδηγούν στη δημιουργία ρούχων που μειώνουν το ενεργειακό τους αποτύπωμα.»

«Πλαστικά φιλμ μετατρέπονται σε τσάντες.»

Απάντηση:

- Κάποια στιγμή θα άλλαζαν οι όροι του παιχνιδιού (μεταφορική λειτουργία της γλώσσας) → Κάποια στιγμή θα μεταβάλλονταν οι συνθήκες ζωής... (αναφορική λειτουργία της γλώσσας)
- Οι φυσικοί πόροι μειώνονται συνεχώς (αναφορική λειτουργία της γλώσσας) → οι φυσικοί πόροι εξαντλούνται (μεταφορική λειτουργία γλώσσας)

- Τις νέες τεχνολογίες που θα πρέπει να υιοθετήσουν οι βιομηχανίες (μεταφορική λειτουργία γλώσσας) → τις νέες τεχνολογίες που θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν οι βιομηχανίες (αναφορική λειτουργία γλώσσας)
- Μόδα, τεχνολογία και βιωσιμότητα οδηγούν στη δημιουργία ρούχων που μειώνουν το ενεργειακό τους αποτύπωμα (μεταφορική λειτουργία γλώσσας) → Μόδα, τεχνολογία και βιωσιμότητα συμβάλλουν στη δημιουργία ρούχων που μειώνουν την επίδρασή τους στο περιβάλλον ως προς την κατασπατάληση πόρων (αναφορική λειτουργία γλώσσας)
- Πλαστικά φιλμ μετατρέπονται σε τσάντες (αναφορική λειτουργία γλώσσας) → Πλαστικά φιλμ μεταμορφώνονται σε τσάντες (μεταφορική λειτουργία γλώσσας).

28. Κριτήριο 15131

Εκφώνηση: Στο χωρίο του Κειμένου 1 «[...]αντλούμε πληροφορίες για τη γλώσσα, βαθαίνουμε στον κόσμο της και την κατακτούμε», να μετασχηματίσεις την μεταφορική διατύπωση σε κυριολεκτική χωρίς να αλλάξει το νόημα.

Απάντηση: Βρίσκουμε πληροφορίες για τη γλώσσα, μαθαίνουμε λεπτομέρειες και τη χρησιμοποιούμε σωστά.

29. Κριτήριο 16231

Εκφώνηση: να την προδώσεις, να φωτίζουν αυτήν την τρυφερότητα, να το ζυμώσω. Να μετασχηματίσεις τις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας σε αυτές από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, χωρίς να διαφοροποιηθεί η σημασία τους στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο η καθεμία ανήκει.

[...] Κοίτα, έχω μια συνολική έμφαση στο φύλο, όπως στα ποιήματα για την καλύτερη μου φίλη, στο τελευταίο μου βιβλίο. Την καλλιέργησα αυτή την έμφαση και δεν ήταν απλό. Η γλώσσα σε καθορίζει από την στιγμή της γέννησης σου, πολύ πριν αποφασίσεις εσύ να αναμετρηθείς μαζί της. Πολύ συχνά χρειάζεται, ας πούμε, να την προδώσεις, να στραφείς στον ήχο των λέξεων και όχι στο νόημα τους ή να επιτρέψεις στο χέρι σου να γράψει, παρά στο μυαλό σου. Ναι, ήθελα αυτά τα ποιήματα να φωτίζουν αυτήν την τρυφερότητα που αναφέρεις, να σε ξαναβάξουν στη ζωή με τον τρόπο που οι λέξεις μπορούν να φωτίσουν τα πράγματα,

Και ήθελα να το καλλιεργήσω αυτό και λογοτεχνικά, να το ζυμώσω δηλαδή μαζί με τη γλώσσα μου.

Απάντηση:

να την προδώσεις = να την αλλοιώσεις, να αθετήσεις την υπόσχεσή σου ως προς τη χρήση της, να αλλάξεις ακούσια τις γλωσσικές σου επιλογές κ.ά.

να φωτίζουν αυτήν την τρυφερότητα = να δείχνουν, να αποκαλύπτουν, να γνωστοποιούν αυτήν την τρυφερότητα κ.ά.

να το ζυμώσω = να το συνδέσω, να το συγχωνεύσω, να το φέρω σε επαφή, να το εκφράσω κ.ά.

Επισήμανση: Δεν απαιτείται και γι' αυτό δεν αξιολογείται αρνητικά ο/η μαθητής/-τρια στην περίπτωση που θα σχολιάσει τη χρήση του κυριολεκτικού-μεταφορικού λόγου.

30. Κριτήριο 17162

Εκφώνηση: Ο ομιλητής χρησιμοποιεί τις παρακάτω υπογραμμισμένες λέξεις με μεταφορική σημασία. Να ερμηνεύσεις την επιλογή του αυτή σε κάθε περίπτωση ξεχωριστά και να τις αντικαταστήσεις με άλλες που να αποδίδουν με κυριολεκτικό τρόπο το ίδιο νόημα.

Απάντηση:

- Οι γλώσσες ξεπλένουν από μέσα μου την ξενοφοβία.

με παραστατικό τρόπο το ρήμα «ξεπλένω» τονίζει τη θετική συμβολή των γλωσσών στην αποβολή της ξενοφοβίας (σαν λεκές που ξεπλένεται)

Αντικατάσταση: Οι γλώσσες αποβάλλουν από μέσα μου την ξενοφοβία.

- πρέπει να είσαι ανοιχτός και ανοιχτή στο να εισπράξεις τα βιώματα των ανθρώπων που είναι φορείς της γλώσσας αυτής

το ρήμα «εισπράξεις» αποδίδει τη διαδικασία αλληλεπίδρασης με άτομα που ομιλούν την ξένη γλώσσα.

Αντικατάσταση: πρέπει να είσαι ανοιχτός και ανοιχτή στο να δεχτείς/ νιώσεις/κατανοήσεις τα βιώματα των ανθρώπων που είναι φορείς της γλώσσας αυτής

- Πώς ξεπερνάς τις παρωπίδες που μας βάζει η ξενοφοβία;

Η λέξη αποδίδει εμφατικά και παραστατικά τη στενότητα πνεύματος και τη μονομέρεια της σκέψης όσων κυριεύονται από την ξενοφοβία

Αντικατάσταση: Πώς ξεπερνάς τις προκαταλήψεις/ τη μονομέρεια που μας βάζει η ξενοφοβία;

31. Κριτήριο 17188

Εκφώνηση: Να εντοπίσεις τρεις περιπτώσεις μεταφορικού/συνυποδηλωτικού λόγου στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 και να ξαναγράψεις τις φράσεις με κυριολεκτική σημασία, προσέχοντας, ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Κάτι τόσο απλό και καθημερινό, αλλά και τόσο σημαντικό στη ζωή μας: Το γέλιο δρα ως ένας παράγοντας απελευθέρωσης από εντάσεις και αγωνίες και το να γελάμε τροφοδοτεί τα θετικά συναισθήματα. Το γέλιο μάς εξανθρωπίζει και μας επιτρέπει ν' ανοίξουμε κανάλια επικοινωνίας πέρα από τις δυσκολίες. Το γέλιο χτίζει γέφυρες χαράς ανάμεσα στους ανθρώπους και εξαγνίζει τις ανθρώπινες σχέσεις. [...]

Απάντηση:

- Το γέλιο δρα ως ένας παράγοντας απελευθέρωσης από εντάσεις και αγωνίες Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Μέσω του γέλιου γλιτώνουμε από εντάσεις και αγωνίες
- το να γελάμε τροφοδοτεί τα θετικά συναισθήματα Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Το να γελάμε ενισχύει τα θετικά συναισθήματα
- (το γέλιο) μας επιτρέπει ν' ανοίξουμε κανάλια επικοινωνίας Αναφορική/Δηλωτική χρήση: (το γέλιο) προκαλεί την επικοινωνία
- Το γέλιο χτίζει γέφυρες χαράς ανάμεσα στους ανθρώπους Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Οι άνθρωποι έρχονται κοντά μέσω της χαράς που εκφράζει το γέλιο
- (το γέλιο) εξαγνίζει τις ανθρώπινες σχέσεις Αναφορική/Δηλωτική χρήση: (το γέλιο) κάνει καλύτερες και πιο ποιοτικές τις ανθρώπινες σχέσεις

32. Κριτήριο 28109

Εκφώνηση: Να αντικαταστήσεις στα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 τις υπογραμμισμένες λέξεις που χρησιμοποιούνται μεταφορικά με ισοδύναμες λέξεις ή φράσεις που να έχουν κυριολεκτική σημασία προσέχοντας να μην αλλάξει το νόημα στο περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες ανήκουν.

- η χαρά ρέει ελεύθερα
- για να «ετικετοποιήσουν» τα παιδιά
- να τους κρατούν σε τάξη
- Το χιούμορ είναι μια στάση
- Το χιούμορ και το γέλιο αποτελούν εργαλεία επιβίωσης

Απάντηση:

- αναπτύσσεται, εκδηλώνεται
- κατηγοριοποιήσουν/αποδώσουν ένα ή περισσότερα αρνητικό/ά χαρακτηριστικό/ά
- πειθαρχία
- άποψη/συμπεριφορά
- τρόπους, μέσα

33. Κριτήριο 20280

Εκφώνηση: να κάνει φιγούρα, να μονοπωλήσει το μικρόφωνο, ξεφτισμένα, σκυταλοδρομία, «**φωτίζεται**»: Να αντικαταστήσεις τις παραπάνω λέξεις - φράσεις, οι οποίες χρησιμοποιούνται στο

Κείμενο 1 μεταφορικά, με άλλες ισοδύναμες λέξεις - φράσεις με δηλωτική/κυριολεκτική σημασία και να εξηγήσεις ποια πρόθεση του συντάκτη υπηρετεί συνολικά η επιλογή της μεταφορικής λειτουργίας.

Στο κοινοβούλιο, στα στρογγυλά ή μακρουλά τραπέζια, στην τηλεόραση, κάθε «συνομιλητής» αποδύεται σ' έναν απέραντο μονόλογο, που έγνοιά του δεν είναι να πείσει τους άλλους (και το κοινό) αλλά να κάνει φιγούρα και να μονοπωλήσει το μικρόφωνο, κραυγάζοντας αόρητες κοινοτοπίες και χιλιοξεφτισμένα συνθήματα και διασύροντας ή συκοφαντώντας τους άλλους. Έτσι, απ' αυτή τη σκυταλοδρομία αερο-μονολόγων, κανένας δεν «φωτίζεται» και κανένα συμπέρασμα δεν βγαίνει.

Απάντηση:

να κάνει φιγούρα: να αυτοπροβληθεί, να επιδειχθεί
να μονοπωλήσει το μικρόφωνο: να μονολογήσει, να μην αφήσει άλλον να μιλήσει
ξεφτισμένα: ειπωμένα, χρησιμοποιημένα, συνηθισμένα, παρωχημένα
σκυταλοδρομία: εναλλαγή, ακολουθία, ανταγωνισμός
«φωτίζεται»: κατανοεί, καταλαβαίνει, ενημερώνεται, πληροφορείται

Πρόθεση του συντάκτη:

- Προβληματισμός του δέκτη
- Ενίσχυση του δηκτικού λόγου/ειρωνείας
- Η καταγγελία μιας αρνητικής κατάστασης

34. Κριτήριο 28039

Εκφώνηση: Να γράψεις τα παρακάτω αποσπάσματα του Κειμένου 1 (με έντονη γραφή στο κείμενο) στο απαντητικό σου φύλλο κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να περιλαμβάνουν αποκλειστικά δηλωτική/κυριολεκτική χρήση της γλώσσας. Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτής της μεταβολής στο ύφος λόγου;

1. ... από την ευρεία υιοθέτηση των υπολογιστών ως μέσων παραγωγής γραπτού λόγου...

2. ... την ανάδυση του λατινοελληνικού αλφαβήτου

3. ... «η Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένη Επικοινωνία» σηματοδοτεί τον σταδιακό θάνατό της

(αγγλικής γλώσσας)

4. ... οι νέες τεχνολογίες παίζουν σίγουρα κάποιο ρόλο στο εύρος των αλλαγών αυτών ...

Απάντηση:

Τα αποσπάσματα με δηλωτική χρήση της γλώσσας έχουν ως ακολούθως:

1. ... από την ευρεία χρήση των υπολογιστών ως μέσων παραγωγής γραπτού λόγου ...

2. την εμφάνιση του λατινοελληνικού αλφαβήτου
3. ... «η Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένη Επικοινωνία» την οδηγεί (την αγγλική γλώσσα) σε σταδιακή εξάλειψη
4. οι νέες τεχνολογίες συμβάλλουν σε κάποιο βαθμό στο μέγεθος των αλλαγών αυτών....

Η δηλωτική χρήση της γλώσσας, στη θέση της συνυποδηλωτικής, καθιστά το ύφος του κειμένου περισσότερο τυπικό και αυστηρό, αφαιρώντας τις αποχρώσεις και τις αιχμές. Λόγου χάρη, η αντικατάσταση της «υιοθέτησης» από τη «χρήση» ή του «θανάτου» από την «εξάλειψη» δεν επιφέρει ουσιαστική διαφοροποίηση ως προς το περιεχόμενο του γλωσσικού μηνύματος, μειώνει ωστόσο την ένταση και απαλύνει την εντύπωση που προκαλεί το μήνυμα - άρα είναι δυνατό να περιορίσει και την πειστικότητά του.

35. Κριτήριο 14508

Εκφώνηση: «Η περίοδος της εφηβείας είναι μια δύσβατη περιοχή...» (2η παράγραφος),

«Οτιδήποτε παρέχει ασφάλεια είναι αποδεκτό για εκείνον και το έχει ανάγκη, για να φτιάξει το δικό του χάρτη ως ενήλικας, που θα πρέπει να μην είναι κενός, αλλά να έχει σημεία από τους γονείς του, στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.» (5η παράγραφος)

Στις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή κυριολεκτική/δηλωτική; Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες παραπάνω προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημά τους.

Απάντηση:

Η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική.

- δύσβατη περιοχή: δύσκολη ηλικιακή φάση
- για να φτιάξει το δικό του χάρτη: να δημιουργήσει τις δικές του αρχές.
- για να χαράξει τον δικό του δρόμο: να προσδιορίσει την πορεία του.

36. Κριτήριο 20288

Εκφώνηση: Κλίμα, να αποφορτίσει, καλύπτει, άνετο, επίπεδα: Να χρησιμοποιήσεις τις λέξεις με έντονη γραφή, που χρησιμοποιούνται συνυποδηλωτικά στο Κείμενο 1, σε πέντε φράσεις ή προτάσεις (μια για κάθε λέξη), στις οποίες θα φαίνεται η κυριολεκτική τους χρήση. (Μπορείς να κάνεις αλλαγές στους ζητούμενους τύπους σε πρόσωπο, έγκλιση, γένος κ.α.)

Απάντηση:

Προτάσεις με κυριολεκτική χρήση των λέξεων:

- Το κλίμα της Ελλάδας τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζει έντονες μεταπτώσεις.
- Από αμέλεια η μπαταρία του κινητού του τηλεφώνου αποφορτίστηκε.
- Αυτά τα πλακάκια καλύπτουν όλο το ισόγειο.
- Το κρεβάτι μου είναι πολύ άνετο με το νέο ανατομικό στρώμα.
- Το σπίτι μας είναι κτισμένο σε δύο επίπεδα.

37. Κριτήριο 14441

Εκφώνηση: Να γράψεις μια συνώνυμη λέξη ή φράση για καθεμιά από τις παραπάνω υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου, προκειμένου οι φράσεις από μεταφορικό λόγο να εκφράζουν κυριολεξία. (Μπορείς να αλλάξεις το γραμματικό γένος της υπογραμμισμένης λέξης, για παράδειγμα αντί για ουσιαστικό να βάλεις επίθετο κ.ά.).

«η ελληνική γλώσσα δανείστηκε δημιουργικά» (παράγραφος 1)

«στο κυνήγι του κέρδους» (παράγραφος 2)

«που είναι ευλογία» (παράγραφος 4)

«πιο «στέρεη» γλωσσική παιδεία» (παράγραφος 4)

«να εργαστούμε για την ουσιαστικότερη επικοινωνία μεταξύ των λαών και την εκμάθηση ξένων γλωσσών» (παράγραφος 5)

Η ελληνική γλώσσα με τον λεξιλογικό πλούτο και με την εκφραστική δύναμή της δημιούργησε αξιόλογα μνημεία λόγου και πολιτισμού. Παράλληλα, προσέφερε σε όλες τις γλώσσες του κόσμου βασικούς όρους για την επιστήμη, για την τέχνη και τον φιλοσοφικό στοχασμό. Στην πορεία του χρόνου, βέβαια, και η ελληνική γλώσσα δανείστηκε δημιουργικά, και όχι μόνο, λέξεις από άλλες γλώσσες, χωρίς να χάσει την ταυτότητά της.

Οι κοινωνικές συνθήκες και τα μέσα επικοινωνίας σήμερα, όμως, είναι διαφορετικά από άλλοτε. Στην εποχή μας, η επαφή μεταξύ των λαών είναι πολύ εύκολη. Η παγκοσμιοποίηση έχει κάνει όλη την υφήλιο μια γειτονιά. Με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, την τηλεόραση και το ραδιόφωνο ενημερωνόμαστε πολύ γρήγορα για ό,τι συμβαίνει σε κάθε σημείο της γης. Παράλληλα, η διαφήμιση, το εμπόριο και ο οικονομικός ανταγωνισμός οδηγούν τους ανθρώπους στο κυνήγι του κέρδους. Αυτή η νέα κατάσταση δεν έχει μόνο θετικά στοιχεία. Για τη γλώσσα, ιδίως των μικρών πληθυσμιακά λαών, συνιστά δοκιμασία, αποτελεί μεγάλο κίνδυνο.

Ο κίνδυνος αυτός, συγκεκριμένα, συνίσταται στο ότι οι συνθήκες της σημερινής ζωής, και ιδιαίτερα το εμπορικό πνεύμα, επηρεάζουν αρνητικά την αφομοιωτική ικανότητα της γλώσσας μας. Η τάση για ευκολία, η κυριαρχία όρων της τεχνολογίας και του διαδικτύου, τα διαφημιστικά κόλπα και η έγχρωμη εικόνα ωθούν τον άνθρωπο στον μιμητισμό, στην αντιγραφή ξένων προτύπων και γλωσσικών στοιχείων. Το αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να αλλοιώνεται το γλωσσικό αίσθημα που διαμόρφωσε ο νεοέλληνας μιλώντας και ακούοντας τη μητρική γλώσσα. Δεχθήκαμε, για παράδειγμα, πλήθος λέξεων που συνδέονται με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή, τον οποίο εντάξαμε στο λεξιλόγιό μας ως computer. Επίσης,

εκατοντάδες λέξεις που συνδέονται με το φαγητό, όπως το φασφουντ – σπαγγέτι – χάμπουργκερ – τοστ – φραπουτσίνο, ή το ντύσιμο, όπως στάιλ – τζιν – μίνι – γιούνισεξ, εντάχθηκαν στο λεξιλόγιό μας. Ακόμα, πλήθος πινακίδων ελληνικών καταστημάτων και εμπορικών κέντρων φέρουν ξενόγλωσσες επιγραφές. Το χειρότερο, μάλιστα, είναι ότι κατασκευάσαμε λέξεις που δείχνουν ότι το γλωσσικό αισθητήριό μας επιτρέπει αβασάνιστους σχηματισμούς π.χ. σουβλακερί, γυράδικο, φασφουντάδικο, προμοτάρω κ. ά. Για ποιους λόγους, όμως δανειζόμαστε λέξεις από τις άλλες γλώσσες; Πολλοί θα απαντήσουν ότι ως λαός έχουμε την ανάγκη να συμβαδίζουμε με την εποχή μας, να μη θεωρηθούμε οπισθοδρομικοί, γι' αυτό και χρησιμοποιούμε επιδεικτικά το λεξιλόγιο άλλων γλωσσών. Η τάση μας για μοντερνισμό και η ξενομανία μάς οδηγούν στο να χρησιμοποιούμε ξένες λέξεις και εκφράσεις, ενώ έχουμε τις αντίστοιχες ελληνικές. Πολλοί επαγγελματίες, επίσης και έμποροι τουριστικών ειδών πιστεύουν ότι το αγοραστικό κοινό, βλέποντας ξενόγλωσσες επιγραφές, εντυπωσιάζεται και προτιμά τα προϊόντα των καταστημάτων τους.

Όλα αυτά σημαίνουν, όπως γίνεται αντιληπτό, ότι υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε, χωρίς όμως να χάσουμε την επικοινωνία μας με τους άλλους λαούς, που είναι ευλογία. Πρέπει, κυρίως, να αποκτήσουμε πιο «στέρεη» γλωσσική παιδεία. Να επιδιώκουμε, δηλαδή να σπουδάζουμε συστηματικά την προφορική και τη γραπτή μητρική γλώσσα μας. Έτσι, θα έχουμε τη δυνατότητα να μην αποδεχόμαστε εύκολα ξένους όρους παραμερίζοντας ελληνικές λέξεις ικανές να αποδώσουν τις σύγχρονες επικοινωνιακές και τεχνολογικές περιστάσεις.

Τελειώνοντας, μπορούμε να επισημάνουμε ότι είναι ανάγκη να εργαστούμε για την ουσιαστικότερη επικοινωνία μεταξύ των λαών και την εκμάθηση ξένων γλωσσών με τρόπο που δεν θα μειώνει τη γλωσσική μας αντίσταση. Αυτό θα επιτευχθεί, αν όλοι οι παιδευτικοί παράγοντες – οικογένεια, σχολείο, ΜΜΕ – σέβονται τη μητρική γλώσσα και παρέχουν στους νέους πρότυπα προφορικού και γραπτού λόγου αντιπροσωπευτικά της αξίας της.

Απάντηση:

- η ελληνική γλώσσα χρησιμοποίησε δημιουργικά
- στην επιδίωξη του κέρδους
- που είναι πολύ θετική
- πιο αποτελεσματική (συστηματική) γλωσσική παιδεία.
- να καταβάλουμε προσπάθεια (κόπο) για την ουσιαστικότερη επικοινωνία μεταξύ των λαών και την εκμάθηση ξένων γλωσσών

38. Κριτήριο 14493

Εκφώνηση: Οξύ, ανθούν, όγκο, ροών, πλουραλιστική: Γράψε από μια συνώνυμη για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις προσπαθώντας να τις αποδώσεις με κυριολεκτική σημασία στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες βρίσκονται.

Σκέψεις με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Αναλφαβητισμού

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο της Κατερίνας - Μαρίνας Κατσούλη, δημοσιευμένο στις 16. 9. 2020 στον ιστότοπο www.meletontas.gr/blog/paidagogiki, αναφέρεται στο φαινόμενο του αναλφαβητισμού.

Σύμφωνα με την UNESCO, πάνω από 750 εκατομμύρια ενήλικες σ' όλο τον κόσμο είναι αναλφάβητοι και περισσότερα από 250 εκατομμύρια παιδιά, κυρίως στις φτωχές χώρες της Ασίας και της Υποσαχάρειας Αφρικής. Στην αναφορά της «Global Monitoring Report on Education for All» (2006) αναδείχθηκε η σύνδεση που υπάρχει ανάμεσα στον αναλφαβητισμό και τις χώρες με οξύ πρόβλημα φτώχειας και παράλληλα μια ισχυρή σχέση του αναλφαβητισμού και των προκαταλήψεων (που ανθούν σε διάφορες χώρες και κοινότητες) σε βάρος των γυναικών.

Όπως λοιπόν γίνεται αντιληπτό, στη σύγχρονη εποχή με την ψηφιακή εξέλιξη και την παρείσφρηση της τεχνολογίας στις περισσότερες πτυχές του καθημερινού βίου, ο αναλφαβητισμός αποκτά διαφορετική διάσταση και προσεγγίζεται μέσα από την γνώση δεξιοτήτων πληροφορικής και αξιοποίησής τους στην καθημερινότητα. Μερίδα του πληθυσμού σήμερα (άτομα που λόγω κοινωνικών ή οικονομικών παραγόντων δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, ηλικιωμένοι που λόγω του χάσματος με γενιές που εκπαιδεύτηκαν στις νέες τεχνολογίες, δεν έτυχαν της αντίστοιχης εκπαίδευσης) -τόσο του παγκόσμιου, όσο και του ελληνικού - δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τις νέες τεχνολογίες, με αποτέλεσμα να αποκλείεται από έναν όγκο δυνατοτήτων που προσφέρει το διαδίκτυο και οι νέες τεχνολογίες στην επικοινωνία, την πληροφόρηση και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Ο όρος «ψηφιακός αναλφαβητισμός» αναφέρεται, ακριβώς, στη μη ικανότητα (λόγω ελλιπούς εκμάθησης) χρησιμοποίησης βασικών δεξιοτήτων χρησιμοποίησης του Η/Υ.

Επίσης, η αύξηση των προσφυγικών ροών στον ευρωπαϊκό χώρο την τελευταία δεκαετία τονίζει την αναγκαιότητα πρόσβασης των πληθυσμών αυτών στην εκπαίδευση, ώστε να μην διαταραχθεί περαιτέρω η αναπτυξιακή τους πορεία και να διασφαλιστεί η ισότιμη δυνατότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος οι μαθητές που προέρχονται από μετανάστες να μείνουν αναλφάβητοι. Είναι σημαντικό ορισμένες δεξιότητες που μαθαίνονται μέσα στο σχολείο, όπως η ικανότητα κατανόησης αφηρημένων εννοιών, η οποία επιδρά στην κατανόηση κειμένων, και η εκμάθηση ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικών πράξεων, να κατακτηθούν μέσα σε συγκεκριμένες αναπτυξιακές φάσεις, πριν περάσουν οι «κρίσιμες περίοδοι» για την κατάκτησή τους. Η ισότιμη πρόσβαση των πληθυσμών αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία εξασφαλίζει την 1 Παρείσφρηση: η είσοδος προστασία τους από τον αναλφαβητισμό, ο οποίος συνδέεται με τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια. Η αντιμετώπιση του αναλφαβητισμού είναι ένα φαινόμενο που αφορά κάθε κοινωνία, όσο και την παγκόσμια κοινότητα, αφού μέσω της εξασφάλισης συμμετοχής περισσότερων ατόμων στη δημόσια σφαίρα και κοινωνική και οικονομική ζωή, γίνεται πλουραλιστική και ανεκτική απέναντι στη διαφορετικότητα.

Απάντηση:

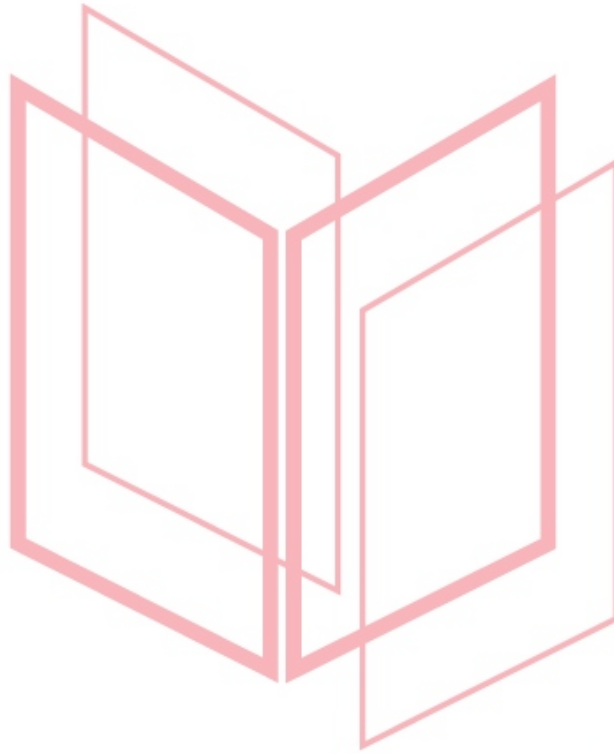
οξύ= έντονο, μεγάλο

ανθούν = αναπτύσσονται, κυριαρχούν

όγκο = σύνολο,

πληθώρα ροών = κινήσεων

πλουραλιστική = πολυφωνική, πολυδιάστατη

αἰμιπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ